

ע"פ 9965/17 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 9965/17

לפני: כבוד המשנה לנשיאה ח' מלצר
כבוד השופט ג' קרא
כבוד השופט י' אלרון

המערער: פלוני

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע
בת"פ 47265-04-17 מיום 6.11.2017, שניתן על ידי
כב' השופט ד' כהן

תאריך הישיבה: ל' בניסן התשע"ח (15.04.2018)

בשם המערער: עו"ד שי גבאי

בשם המשיבה: קובי מושקוביץ

בשם שירות המבחן לנוער: גב' שירי ניר

פסק-דין

השופט י' אלרון:

1. ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע בשבתו כבית משפט לנוער (השופטת ד' כהן) בת"פ 47265-04-17 מיום 6.11.2017, בגדרו נגזרו על המערער 27 חודשי מאסר בפועל; 9 חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים, לבל יעבור עבירה לפי סעיף 448 לחוק העונשין התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); 6 חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים, לבל יעבור על אחת מן העבירות שבהן הורשע או על עבירה לפי סעיף 452 לחוק העונשין; וכן קנס כספי בסך 3000 ש"ח או 20 ימי מאסר תמורתו. כמו כן הופעל מאסר מותנה בן 5 חודשים שהוטל על המערער בת"פ 48010-11-15, בחופף לעונש המאסר שהוטל לריצוי בפועל.
2. במסגרת הסדר טיעון הוגש כתב אישום מתוקן. לבקשת המערער, צורפו להליך 3 תיקים נוספים אשר היו תלויים ועומדים נגדו באותה העת. במסגרת כתבי האישום יוחסו למערער עבירות שונות אשר בוצעו על ידו בהיותו קטין, כפי שיפורט בהמשך.
3. על פי עובדות כתב האישום המתוקן מושא ההליך דנן, במועד לא ידוע שקדם ליום 30.3.2017 קבע המערער עם תמיר שיטתית ודורון אפרמוב (להלן: תמיר ודורון בהתאמה, או השותפים, בהופיעם יחד) להצית מבנה עשוי פלסטיק אשר נמצא בקומת הקרקע בבניין דירות דו-קומתי באשדוד שבו התגוררה סבתו של המערער (להלן: המבנה). בתקופה המתוארת בכתב האישום התגורר במבנה, לפרקים, בן דודו של המערער, אשר בינו לבין המערער פרץ סכסוך בסמוך לביצוע ההצתה.
- ביום 30.3.2017 בסמוך לשעה 22:00 הגיעו השותפים, בהנחייתו של המערער, אל תחנת הדלק "סונול" באשדוד. לאחר שמילאו דלק בשני בקבוקים במטרה להצית באמצעותו את המבנה, צעדו לעבר המבנה כשכל אחד מהם אחז בידו בקבוק ובו החומר הדליק. תמיר נכנס אל המבנה ודורון עמד בסמוך לו. המערער שוחח עם תמיר טלפונית והנחה אותו כיצד לבצע את ההצתה. תמיר פעל בהתאם להנחייתו של המערער, שפך את החומר הדליק בתוך המבנה והצית אותו באמצעות גפרור. המערער שמע את המתרחש בטלפון ווידא את ביצוע ההצתה.
- לאחר שהאש התלקחה במבנה והתפשטה, השותפים נמלטו מהמקום. כוחות כיבוי אש ומשטרה, שהוזעקו אל המקום על ידי דיירי הבניין, כיבו את השריפה.
- כתוצאה מההצתה המבנה נשרף על תכולתו וניזוק קשות. כן ניזוקו ברמות חומרה משתנות דירת סבתו של המערער ושתי דירות נוספות בבניין. בין היתר ניכרו בדירות נזקי פיח ועשן אשר פגעו בקירות הפנימיים והחיצוניים, בחלונות, בתריסים, בצנרת ובכבלי החשמל.
- עובר לאירוע המתואר בכתב האישום נדקר המערער בפלג גופו העליון על ידי "גורם שאינו ידוע", ואושפז בבית חולים.

4. בנוסף, כאמור, צורפו לבקשת המערער שלושה כתבי אישום נוספים התלויים ועומדים נגדו.

על פי עובדות כתב האישום המתוקן שהוגש במסגרת ת"פ 51319-02-16, ביום 28.2.2015 בסמוך לשעה 23:00 הפריע המערער לשוטר במילוי תפקידו בכך שקרא לנאשם נוסף, שהיה אזוק באותה העת בניידת משטרתית (להלן: הנאשם הנוסף) לצאת מהניידת ולעזוב את המקום, תוך שהוא צועק לעבר השוטר כי לא יאפשר לו לקחת את הנאשם הנוסף מהמקום. בהמשך טיפס המערער על גג הניידת, קרא שוב לנאשם הנוסף לברוח, והתנגד לניסיונו של השוטר לעוצרו בכך שנופף בידיו וברגליו לכל עבר. רק לאחר הגעת ניידת נוספת הצליח השוטר להשתלט על המערער ולכבול אותו.

על פי עובדות כתב האישום שהוגש במסגרת ת"פ 7376-07-16, בתאריך 16.2.16, עת היה נתון במאסר בכלא אופק שבתל מונד, נמצא המערער מחזיק סכין מבלי שהוכיח כי הסכין הוחזקה למטרה כשרה.

על פי עובדות כתב האישום שהוגש במסגרת ת"פ 55322-12-16, בתאריך 16.3.2016, התקוטט המערער עם אסיר נוסף בכלא אופק בעקבות ויכוח שפרץ בין הצדדים.

5. ביום 6.7.2017 הורשע המערער, על פי הודאתו במסגרת הסדר הטיעון, בעבירות של הצתה, לפי סעיף 448(א) רישא לחוק העונשין; הפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו, לפי סעיף 275 לחוק העונשין; תגרה במקום ציבורי, לפי סעיף 191 לחוק העונשין; וכן החזקת סכין שלא כדין, לפי סעיף 186(א) לחוק העונשין.

6. במסגרת הסדר הטיעון הוסכם על עריכת תסקיר שירות המבחן לנוער בעניינו של המערער. כן הוסכם כי הצדדים יטענו באופן חופשי לעונש, ובמסגרת זו, יוגש לבית משפט קמא רישומו הפלילי של המערער.

7. בתסקיר שירות המבחן לנוער שהוגש לבית משפט קמא ביום 16.5.2017 תוארו נסיבותיו המשפחתיות המורכבות של המערער, אשר בגין הוכרז עוד בילדותו כקטין נזקק לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960. כן נסקרו קשיי התמודדותו של המערער במסגרות חינוכיות וטיפוליות שונות שאליהן נשלח כבר מגיל צעיר, אשר התבטאו, בין היתר, בהתנהגות אלימה ובתנודתיות ברמת שיתוף הפעולה של המערער עם הגורמים הטיפוליים אשר היו מעורבים בעניינו.

על פי האמור בתסקיר, בשנת 2012 החלו הסתבכויותיו של המערער בפלילים. בשנת 2015 נדון המערער לעונש מאסר בפועל, אשר במהלך ריצויו נפתחו נגדו שני תיקים פליליים. החל משחרורו ממאסר בשנת 2016 השתתף המערער באופן חלקי בתכנית טיפולית שנבנתה עבורו במסגרת צו מבחן בקהילה. התכנית אמורה הייתה להסתיים ביולי 2017, אך המערער נעצר במסגרת התיק דנן בטרם הספיק להשלימה.

לפי התרשמות שירות המבחן לנוער, המערער מתקשה לגבש תובנות ביחס להתנהלותו, אינו מביע חרטה על המעשים

שביצע, אינו נרתע מסמכות החוק, מתקשה להכיר במורכבות מצבו ונעדר כלים להתמודדות והתמדה בהליך טיפולי וליצירת שינוי במצבו. שירות המבחן העריך כי מהמערער נשקף סיכון גבוה לעצמו ולסביבה, וכי הוא זקוק למסגרת חוץ ביתית שתיתן מענה לצרכיו הרגשיים, הנפשיים וההתנהגותיים.

בסופו של דבר, לאור האמור ולנוכח ניסיונות הטיפול הרבים שנעשו בעניינו של המערער, כמו גם סירובו להשתלב בטיפול בזמן מעצרו במסגרת ההליך דנן, לא בא שירות המבחן לנוער בהמלצה טיפולית בעניינו.

גזר דינו של בית משפט קמא

8. בפתח גזר דינו עמד בית משפט קמא על ייחודיותו של מערך השיקולים המופעל ביחס לענישת קטינים, בהדגישו את הצורך במתן משקל יתר לשיקולים אינדיבידואליים, כמו גם לעריכת איזון זהיר בין שיקולי שיקום לשיקולי הרתעה, באופן שיקדם ככל הניתן את תכלית שיקום הקטין והשבתו לתפקוד נורמטיבי בחברה. לצד זאת הבהיר בית משפט קמא כי ייתכנו מקרים שבהם דווקא העדפת שיקול השיקום תוביל להטלת מאסר בפועל, וזאת במצבים שבהם מתרשם בית המשפט כי כל עוד לא יעשה הנאשם שינוי בתפיסת עולמו, לא ניתן יהיה לגבש תכנית טיפולית שתהלום את צרכיו.

9. מן העבר השני, הפנה בית משפט קמא לפסיקתו של בית משפט זה אשר לפיה קטינות אינה מהווה חסינות. כלל זה פותח פתח לענישה משמעותית במקרים שבהם קטין נמנע מלשתף פעולה עם גורמים מקצועיים, ובייחוד במצב דברים שבו שירות המבחן נמנע ממתן המלצה טיפולית בעניינו של הקטין.

10. בהמשך גזר דינו עמד בית משפט קמא על הערכים החברתיים המוגנים שנפגעו כתוצאה מביצוע העבירות ועל הנסיבות הקשורות בביצוען.

אשר לערכים המוגנים שנפגעו, מנה בית משפט קמא את ההגנה על שלום הציבור ורכושו, בהדגישו את פגיעתה המשמעותית של העבירה בערכים המוגנים, הנלמדת מעונש המאסר הממושך אשר קבוע לצידה.

לענין הנסיבות הקשורות בביצוע העבירות, התייחס בית משפט קמא לקיומו של תכנון מוקדם; לתפקידו הדומיננטי של המערער בביצוע העבירה; לעובדה שההצתה בוצעה במקום מגורים בשעת לילה; וכן לנזקים שנגרמו כתוצאה מההצתה.

ביחס למדיניות הענישה הנהוגה, סקר בית משפט קמא את גזרי הדין שהגישו הצדדים, ועמד על העונשים אשר הושתו במסגרתם.

11. בעת גזירת עונשו של המערער שקל בית המשפט לחומרא את עברו הפלילי, אשר בגינו תלוי ועומד כנגדו עונש מאסר על תנאי, כמו גם את התרשמותו השלילית של שירות המבחן לנוער, כפי שעלתה מהתסקירים שהוגשו בעניינו של המערער.

מנגד, שקל בית המשפט לקולא את הודאתו של המערער במיוחס לו, את נתוני אישיותו ומורכבותו של נסיבותיו האישיות והמשפחתיות ואת היותו קטין – אף אם "על סף בגירות" – בעת ביצוע עבירת ההצתה.

12. לנוכח האמור, נקבע עונשו של המערער כמפורט בפסקה 1 לעיל.

טענות הצדדים בערעור

13. הערעור נסוב על חומרת עונש המאסר בפועל שהוטל על המערער.

במסגרת זו טוען המערער כי העונש שהוטל עליו חורג לחומרא ממדיניות הענישה הנוהגת, וזאת בשל היותו קטין בעת ביצוע העבירות. לשיטת המערער, העונש שהושת עליו אינו עולה בקנה אחד עם מדיניות הענישה הנוהגת ביחס לקטינים, גם במקרים שבהם אין בידי שירות המבחן לבוא בהמלצה טיפולית בעניינם.

בנוסף טוען המערער כי במסגרת גזר דינו, לא ייחס בית משפט קמא את המשקל הראוי לנסיבותיו המקלות, לרבות נסיבות חייו הקשות, כפי שעלו מתסקיר שירות המבחן לנוער; פציעתו הקשה עובר לביצוע עבירת ההצתה – פציעה אשר לטענת המערער השפיעה על שיקול דעתו בעת האירוע; הודאתו של המערער בעבירות בשלביו המוקדמים של ההליך; וכן העובדה שלקח אחריות, התחרט על מעשיו והביע תקווה לשינוי באורחות חייו.

14. מנגד, סבורה המשיבה כי יש לדחות את הערעור. בתוך כך מדגישה המשיבה את חומרת מעשיו של המערער, וטוענת כי בנסיבות ביצוע החמורות של העבירה יש כדי למקם את מעשיו של המערער ברף העליון של עבירת ההצתה, ולהצדיק את העונש שהוטל עליו.

כן מפנה המשיבה לגיליון ההרשעות של המערער, המעיד על עבר פלילי משמעותי ומתמשך, ולתסקיר העדכני שהוגש לבית משפט זה, אשר במסגרתו לא בא שירות המבחן בהמלצה טיפולית בעניינו של המערער.

15. מהתסקיר המשלים שהוכן לקראת הדיון בערעור עולה כי המערער לוקח לראשונה אחריות על מעשיו ומביע חרטה, תוך שהוא מבהיר כי המניע למעשה היה נקמה בבן דודו. עם זאת, מאחר שמדובר אך ב"ניצנים ראשונים" של חרטה ומוטיבציה לשיקום, לא מצא שירות המבחן לנוער לתמוך באפשרות קיצור העונש.

16. לאחר עיון בגזר דינו של בית משפט קמא ולאחר שמיעת הצדדים לפנינו, הגענו לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות.
17. הלכה היא כי ערכאת הערעור לא תתערב בחומרת העונש שנקבע על ידי הערכאה הדיונית, זולת בנסיבות חריגות שבהן נפלה על פני הדברים טעות מהותית ובולטת בגזר הדין, או כאשר העונש שהוטל חורג באופן קיצוני מהענישה המקובלת במקרים דומים (וראו ע"פ 8360/17 חמודה נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (22.3.2018)).
18. איננו סבורים כי יש בנימוקיו של המערער - לרבות אלה הקשורים במדיניות הענישה הנוהגת, בנסיבות ביצוען של העבירות ובנסיבותיו האישיות - כדי להצביע על שגיאה בדרך הילוכו של בית משפט קמא, וודאי שלא באופן אשר מצדיק את התערבותה של ערכאת הערעור בתוצאה שאליה הגיעה הערכאה הדיונית.
19. חומרתן של העבירות שבהן הורשע המערער, ובפרט עבירת ההצתה, רבה. חומרה זו נובעת הן מהסיכון הגלום במעשה ההצתה ובהיעדרה של שליטה בתוצאותיו, דבר שהודגש בפסיקתו של בית משפט זה לא אחת (וראו ע"פ 3116/13 קבלאן נ' מדינת ישראל (15.10.2013); ע"פ 2599/07 קריין נ' מדינת ישראל (30.4.2007); ע"פ 3210/06 עמארה נ' מדינת ישראל (18.3.2007)), הן ממכלול הנסיבות הפרטניות המתוארות בכתב האישום, ובכללן העובדה שהמעשים כוונו כלפי בית מגורים ובוצעו בשעה שאנשים מצויים בבתייהם, וכן תוצאותיה החמורות של ההצתה, אשר הוגבלו לנזקי רכוש רק בזכות תגובתם המהירה של דיירי הבניין.
20. לנוכח חומרתם האמורה של המעשים, ולאחר עיון בשורת פסקי הדין שסקר בית משפט קמא בגזר דינו ושהניחו לפנינו הצדדים (ראו והשוו ע"פ 907/14 רחמים נ' מדינת ישראל (18.11.2014); ע"פ 60/12 עמר נ' מדינת ישראל (7.11.2012)), לא מצאנו כי סטה בית משפט קמא לחומרא מרמת הענישה המקובלת בנסיבות דומות באופן אשר מצדיק את התערבותנו (וראו ע"פ 6716/16 ותד נ' מדינת ישראל (14.6.2017)).
21. כמו כן, איננו סבורים כי נסיבותיו האישיות של המערער מצדיקות התערבות באופן שבו גזר בית משפט קמא את דינו.
22. ראשית, אנו סבורים כי דייק בית משפט קמא באופן שבו התייחס לעובדת היותו של המערער קטין בעת ביצוע העבירות. אף לגישתנו, יש בהימנעותו של המערער מלשתף פעולה עם גורמי הטיפול המעורבים בעניינו לאורך שנים, כמו גם בהיעדרה של לקיחת אחריות מלאה ובהתקדמות הדלה במישור השיקומי לאורך מעצרו הממושך של המערער, כדי להצדיק ענישה משמעותית גם מצד שיקול השיקום. בנסיבות עניינו, ייתכן בהחלט שענישת המערער תסייע במניעת פעילות עבריינית מצדו בעתיד ובהשבתו לתלם, בבחינת "ענישתו היא שיקומו" (וראו ע"פ 827/14 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (21.9.2014)).

23. בנוסף, נקל לראות כי בית המשפט זקף לזכותו של המערער כל שיקול רלוונטי שעשוי היה לפעול לטובתו. בין היתר, הודאתו של המערער נלקחה בחשבון בעת גזירת דינו בבית משפט קמא, ואין אנו רואים צורך להתערב במשקל שניתן לה.

באשר לטענתו של המערער בדבר פציעתו עובר לביצוע המעשים, הרי היא כחרב פיפיות בידו – שכן העובדה שיצר הנקמה הצליח להניעו לכדי פעולה כה דרסטית בעת חולשתו ובמצבו הקשה עשויה להעיד גם על אימפולסיביות ומסוכנות, ולהצביע על כך שיש לייחס משקל מכריע לשיקול ההרתעה בעניינו של המערער.

24. מן העבר השני, היעדר לקיחת האחריות מצד המערער על מעשיו; האמור בתסקירי המבחן השליליים שניתנו בעניינו; עברו הפלילי המשמעותי, לרבות כתבי האישום הנוספים שצורפו להליך; וכן העובדה שביצע את עבירת ההצתה בזמן שעונש מאסר על תנאי תלוי ועומד נגדו, הם שיקולים לטובת החמרת הענישה בנסיבות דן.

לנוכח נסיבות אלה, בחירתו של בית משפט קמא לחפוף את עונש המאסר המותנה באופן מלא עם עונש המאסר בפועל אינה טריוויאלית, והינה בבחינת חסד שנעשה עם המערער. חפיפה זו נועדה, כפי שהסביר בית משפט קמא, לתת ביטוי לשיקולים לקולא שנמנו בגזר הדין, בדגש על גילו של המערער בעת ביצוע עבירת ההצתה.

25. בסיכומם של דברים, אנו סבורים כי גזר דינו של בית משפט קמא מגלם איזון ראוי דיו בין כלל השיקולים המנויים במסגרת סעיף 40א לחוק העונשין והראויים להישקל בנסיבות העניין, ומשכך, איננו רואים מקום להתערב בו.

26. אשר על כן, הערעור נדחה.

ניתן היום, י"ד באייר התשע"ח (29.4.2018).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

המשנה לנשיאה